

ВСТУП ДО КУРСУ

Історія дитинства – науковий напрям в соціальній історії, предметом дослідження в якому є соціальні, культурні, антропологічні та інші аспекти дитинства в історичному вимірі

Розглядає такі аспекти історії дітей як:

- етнічні культури дітонародження і виховання,
- ставлення до дітей в різних суспільствах (соціальний і юридичний статус дітей, злочини проти них),
- освітній процес дітей,
- зображення дітей в міфології, літературі та мистецтві,
- предмети дитячого побуту
- історико-демографічний аспект дитинства

Дитинство - це етап онтогенетичного розвитку індивіда від народження до повної соціальної і психологічної зрілості. Межі і зміст Д. історично мінливі і залежать від рівня соціально-економічного розвитку суспільства

КІНЕЦЬ ХVІІІ - ПОЧАТОК ХХ СТ. – ПРОБЛЕМАМИ ДИТИНСТВА СИСТЕМНО ЗАЦІКАВИЛИСЯ СВЯЩЕНИКИ, ЕКОНОМІСТИ ТА СОЦІОЛОГИ

Економіст Т. Мальтус у трактаті про принципи народонаселення (1789 р.) доводив, **що людство зростає значно швидше за ресурси.**

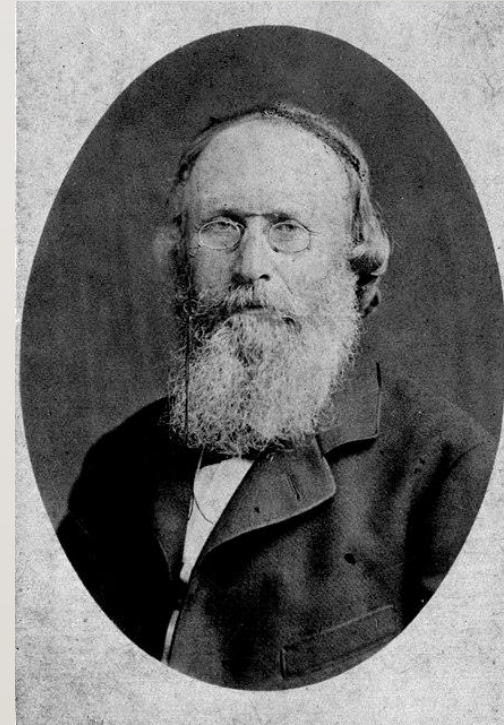
У його роботі «Все про принципи населення» 1798 р. наводяться доводи необхідності контролю за приростом населення.

Одним із перших закликав до обмеження народжуваності засобами самоконтролю, вступом у шлюб за економічної спроможності прогодувати дітей

У XIX СТ. ТЕМА ДИТИНСТВА ЗАЦІКАВИЛА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЮРИСТІВ

Це був час обговорення законодавчих ініціатив щодо неповнолітніх, зокрема питань їхньої опіки та захисту, а також зміни статусу позашлюбних дітей. З доробку тогочасних українських правників найвідомішими є роботи О. Богдановського та О. Кістяківського про дитячу злочинність

З СЕРЕДИНИ ХІХ СТ. ДИТИНСТВО СТАЛО ПРЕДМЕТОМ ЗАЦІКАВЛЕНЬ *ЕТНОГРАФІВ ТА ЕТНОЛОГІВ*. КОЛО ПИТАНЬ, ЯКЕ ВИВЧАЛИ У ЦЬОМУ КОНТЕКСТІ, БУЛО ДОВОЛІ УНІВЕРСАЛЬНИМ ДЛЯ ВЧЕНИХ З РІЗНИХ КРАЇН:

РОДИЛЬНА І ПОХОВАЛЬНА ДИТЯЧА ОБРЯДОВІСТЬ,

РИТУАЛИ Й ПОВІР'Я, ПОВ'ЯЗАНІ З ВАГІТНІСТЮ ТА ДОГЛЯДОМ ЗА НЕМОВЛЯТАМИ,

ТРАДИЦІЙНІ СПОСОБИ РАННЬОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ,

ДИТЯЧА ПРАЦЯ,

МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА ДИТИНСТВА,

МАГІЧНІ ПРАКТИКИ

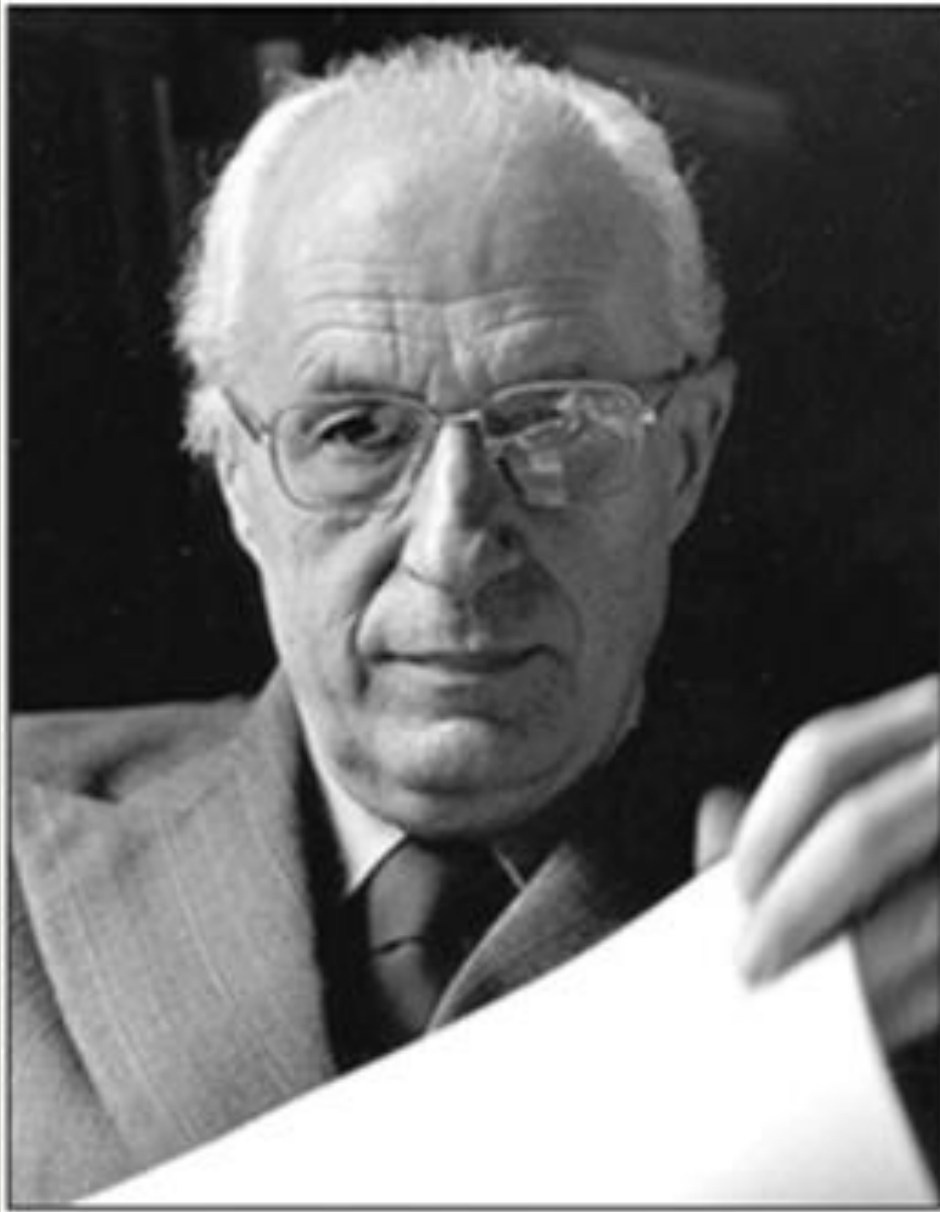
У науковому бестселері «Дорослішання на Самоа», що з'явився 1928 р., М. Мід показала, як культура впливає на соціалізацію дитини. Дитинство та юність у її трактуванні – явища, що їх різні суспільства конструюють по-різному, відштовхуючись при цьому від тих самих біологічних передумов

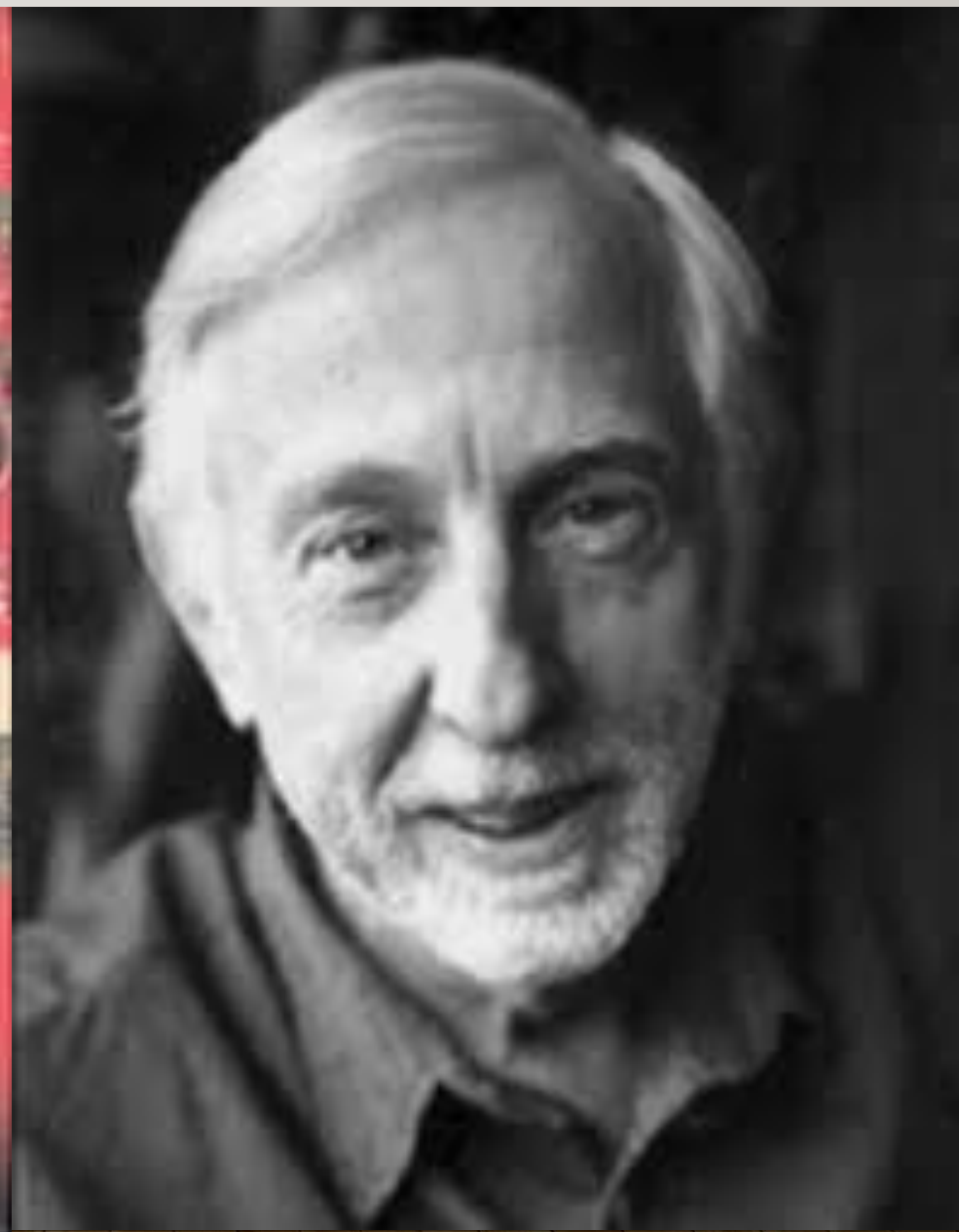

Мід виділила три основні типи обміну знань між дорослими та дітьми:

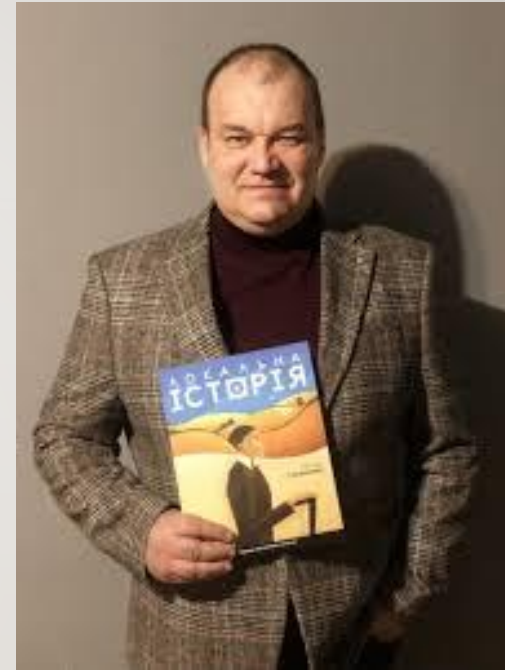
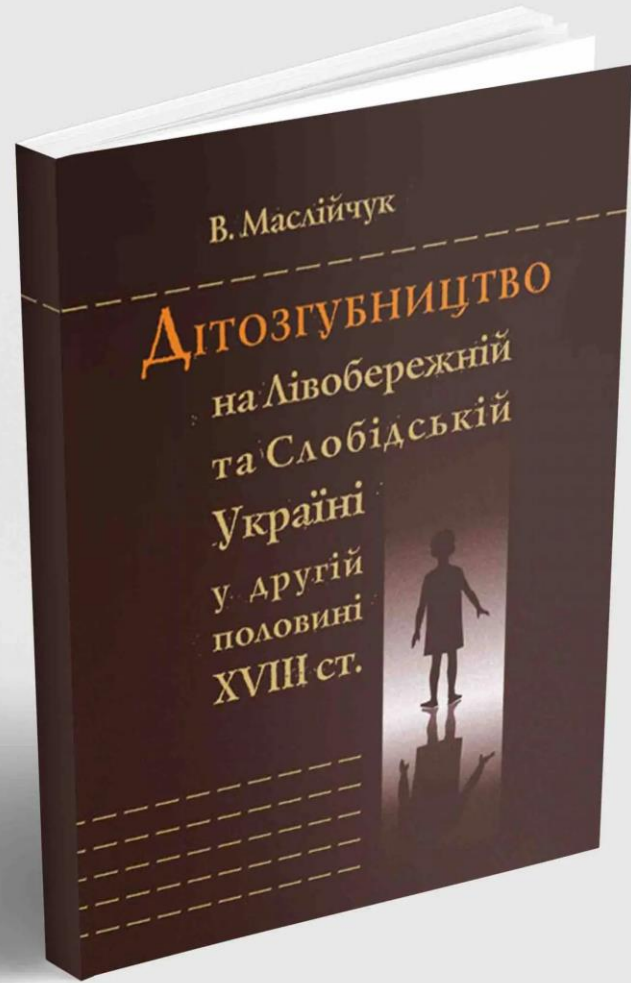
- постфігуративний — передача знань від дорослих до дітей;
- кофігуративний — отримання дітьми та дорослими знань переважно від однолітків;
- префігуративний — передача знань від дітей до дорослих.

Існує кілька періодизацій психічного розвитку дитини (Еріксона, Ж. Піаже, Л. С. Виготського та ін.).

Періодизація Д. Б. Ельконіна, який розділяє віку дітей на наступні етапи і періоди:

- 1. Етап раннього дитинства, який включає: а) вік немовляти (до року); б) раннє дитинство (1-3 роки).
- 2. Етап дошкільного дитинства, що включає: дошкільний вік (3-7 років);
- 3 Молодший шкільний вік (7-11 років).
- 4. Підлітковий вік (11-15 років);
- 5. Рання юність (15-17 років).

Е. Еріксон у своєму науковому бестселері «Дитинство й суспільство» розробив теорію стадій людського життя, кожній з яких притаманні власні параметри розвитку, що можуть набувати позитивних і негативних значень.

Першу стадію умовно можна назвати *«довіра проти недовіри»*. **Друга стадія** – *«автономія проти сорому і нерішучості»*. Вона охоплює другий і третій роки життя. У цей час, на думку Еріксона, у дитини з'являється самостійність на основі її моторних і психічних здібностей.

Третя стадія – *«ініціатива та почуття провини»* – зазвичай припадає на 4–5 років. Дитина набуває чимало фізичних навичок, сама собі вигадує заняття, фантазує.

Наступна стадія під умовною назвою *«працелюбність проти неповноцінності»* триває від шести до одинадцяти років, класичний психоаналіз називає її латентною фазою. Дитина цього віку має загострену цікавість до вивчення будови речей, їхнього використання.

Останньою з Еріксонових фаз людського життя (що стосуються дитинства) є вік 12–18 років, окреслений як *«ідентичність проти змішування ролей»*.

Антична традиція пропонувала також окрему періодизацію дитинства. За Сораном Ефеським (I—II століття) і Галеном період дитинства можна було розділити на три фази: дитинство — від народження до семи місяців, коли з'являються перші зуби, або до 2 років, коли дитина починає говорити; до семи років, коли з'являються всі молочні зуби; остання фаза, яку пов'язують з статевим дозріванням для дівчаток починалась з 12 років, для хлопчиків з 14 років.

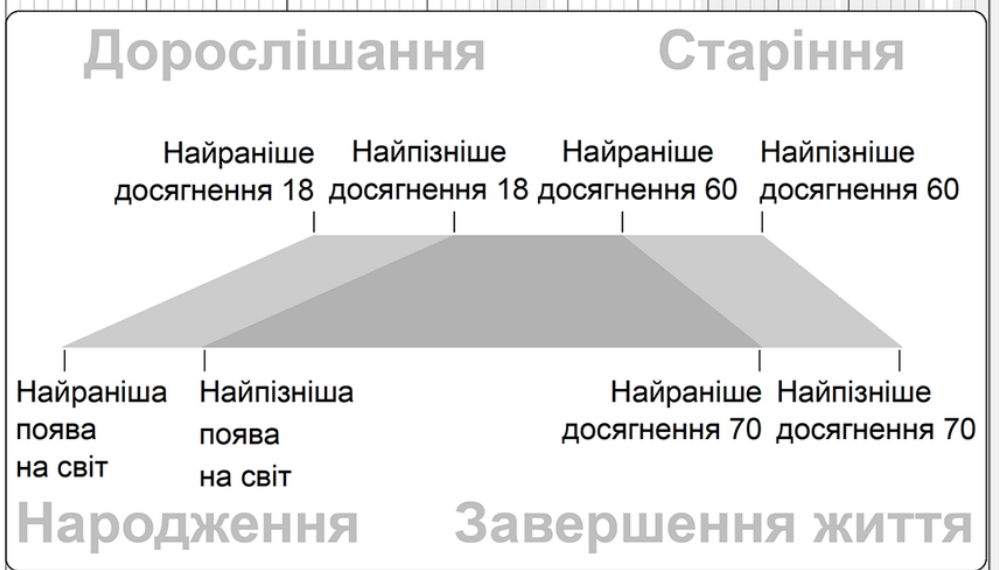
Infantia, pueritia та adolescentia.

Infantia (лат. – німота, дівтора, наївність) – період від народження й приблизно до семи років. Тут виокремлено підперіод десь до двох років, коли в малюка виростають зуби і він може ходити.

Pueritia (лат. – дитинство, юність) триває від семи років до чотирнадцяти в хлопчиків та дванадцяти у дівчаток (настання статевої зрілості). На цьому етапі з'являються здібності вирізняти правильне і неправильне. Разом з тим, як вважали, в дитини розвивається нахил до гріховності, який починався з семи років. Оскільки середньовічні моралісти були переконані, що розум дітей таки ще не вповні може осягнути праведне і хибне, їх не карали за злочини. Вони відбували легшу єпитимію, не свідчили в суді, потребували настанов дорослих.

Наступний етап – adolescentia (лат. – дозрівання) – від 12 чи 14 років до повноліття. Він уже більше визначався юридичними чинниками: набуттям усього комплексу майнових прав, можливістю свідчити в суді чи нести повну кримінальну відповідальність. *Його верхня межа доволі розмита. Дехто встановлював її в двадцять один рік, інші – у двадцять вісім, тридцять, тридцять п'ять років.*

1880 1890 1900 1910 1920 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2020 2030

Покоління Альфа
*ранні 2010-і — середина 2020-х

Зумери (Покоління Z)
*1997 — 2012

Міленіали (Покоління Y)
*1981 — 1996

Покоління X
*1965 — 1980

Бebі-бумери (Я-покоління)
*1946 — 1964

Мовчазне покоління (Щасливці)
*1928 — 1945

Велике покоління (Покоління солдатів)
*1901 — 1927

Втрачене покоління
*1883 — 1900

I СВ Велика депресія II СВ Корейська війна В'єтнамська війна

Web 1.0 Web 2.0

Холодна війна Війна з тероризмом

1880 1890 1900 1910 1920 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2020 2030

Класифікація відносин батьки-діти за Ллойдом деМозом:

Інфантицидна модель (до IV ст.) — Характеризується наявністю жертвопринесень, вбивств дітей і насильства в їх відношенні.

Відсторонена модель (IV–XIII ст.) — Характеризується відмовою від дітовбивства у зв'язку з поширенням християнства і практикою передачі батьками дітей на виховання третім особам.

Амбівалентна модель (XIV–XVII ст.) — Згідно із світоглядом епохи, в дітях бачать істоту, в якій борються Бог і Диявол.

Нав'язувальна модель (XVIII ст.) — Всі думки, вчинки, бажання, успіхи в навчанні, стан здоров'я постійно контролюються батьками.

Соціалізувальна модель (XIX–XX ст.) — Батьки гуманні до своїх дітей. Вони прагнуть виховувати їх, ґрунтуючись на знаннях в галузі психології та педагогіки.

Допоміжна модель (кінець XX ст.) — У дитині цінується насамперед індивідуальність. Завдання батьків — максимально сприяти самореалізації дитини

Сенека : «Ми розбиваємо голову скаженій собаці, хвору вівцю ми пускаємо під ніж, бо вона заразить усе стадо, ненормальне потомство ми ліквідуємо, також ми топимо дітей, які при народженні є слабкими та ненормальними».

